

فصلنامه تحقیقات جدید در علوم انسانی

Human Sciences Research Journal

دوره جدید، شماره ۲۶، بهار ۱۳۹۹، صص ۱۶۱-۱۷۵ New Period, No 26, 2020, P 161-175

ISSN (2476-7018)

شماره شاپا (۲۴۷۶-۷۰۱۸)

بررسی رابطه بین طرحواره های ناسازگار اولیه و

تیپ شخصیتی و پیش بینی انتظار از ازدواج

فوح ناز حیدری^۱، کریم افشاری نیا^{۲*}

۱. گروه روانشناسی، واحد کرمانشاه، دانشگاه آزاد اسلامی، کرمانشاه، ایران

۲. گروه روانشناسی، واحد کرمانشاه، دانشگاه آزاد اسلامی، کرمانشاه، ایران*

چکیده

پژوهش حاضر با هدف پیش‌بینی انتظار از ازدواج بر اساس طرحواره‌های ناسازگار اولیه و تیپ شخصی دانشجویان دانشگاه آزاد اسلامی کرمانشاه در سال ۱۳۹۵ صورت گرفت. جامعه آماری در این پژوهش کلیه دانشجویان کارشناسی و کارشناسی ارشد روانشناسی دانشگاه آزاد اسلامی واحد کرمانشاه در سال ۱۳۹۵ می‌باشند. از شیوه نمونه‌گیری تصادفی خوشه‌ای برای انتخاب نمونه‌ی پژوهش استفاده گردید و حجم نمونه برابر با ۱۰۰ نفر می‌باشد و روش نمونه‌گیری نیز از نوع تصادفی خوشه‌ای می‌باشد. ابزار پژوهش حاضر ۳ پرسشنامه انتظار از ازدواج سنجش صفات پنج‌گانه شخصیتی و طرحواره ناسازگاری اولیه یانگ می‌باشد. داده‌های بدست آمده با نرم افزار SPSS نسخه ۲۱ تحلیل گردیدند. نتایج بدست آمده نشان داد که بین تمام حوزه‌های طرحواره‌های ناسازگار اولیه با انتظار از ازدواج رابطه منفی و معنادار وجود دارد بدین معنی که دانشجویانی که طرحواره‌های ناسازگار اولیه بیشتری از آنها درگیر است. انتظارات واقع بینانه کمتر و انتظارات بدبینانه بیشتری از ازدواج دارند اما بیشترین میزان همبستگی مربوط به حوزه بریدگی و طرد می‌باشد. همچنین بین ویژگی‌های شخصی و انتظار از ازدواج رابطه وجود دارد. بدین معنی که بین انعطاف‌پذیری، وظیفه‌شناسی، برون‌گرایی و دلبذیر بودن با انتظار از ازدواج رابطه مثبت و بین‌نوروز‌گرایی با انتظار از ازدواج رابطه منفی وجود دارد. همچنین نتایج بدست آمده حاکی از این است که طرحواره‌های ناسازگار اولیه و ویژگی‌های شخصی توانستند انتظار از ازدواج را پیش‌بینی کنند.

واژه‌های کلیدی: انتظار از ازدواج، تیپ‌های شخصیتی، طرحواره‌های ناسازگار اولیه.

مقدمه

زندگی انسان از مراحل و چرخه‌های متفاوتی تشکیل شده است که یکی از پیچیده‌ترین و دشوارترین مراحل آن ازدواج و تشکیل خانواده است. ازدواج رابطه‌ای انسانی، پیچیده، ظریف و پویاست که دارای ویژگی‌های خاصی است (بنکدار، ۱۳۸۸). خانواده از جایگاه مهمی برخوردار است و ناسازگاری‌های درون خانواده سبب می‌شود روابط اعضا از هم بگسلد. یکی از جوانب بسیار مهم در ازدواج، میزان رضایتی است که زوجین تجربه می‌کنند. رضایت زناشویی وضعیتی است که در آن زن و شوهر در بیشتر مواقع احساس ناشی از خوشبختی و رضایت از ازدواج و رضایت از همدیگر دارند (کارنیو برادبوری، ۱۹۹۵) با توجه به اهمیت رضایت زناشویی در استحکام و دوام خانواده از نیمه دوم قرن بیستم پژوهشگران به بررسی عواملی پرداختند که در رضایت زناشویی موثر است (اور تینکالو ونستینگن، ۲۰۰۶). با توجه به اهمیت خانواده و رضایت زناشویی تعداد معدودی از پژوهش‌ها به بررسی ارتباط میان رضایت زناشویی و صفات شخصیتی پرداخته‌اند (جنکینز، ۲۰۰۹).

شخصیت بصورت مستقیم و به عنوان عاملی اثرگذار بر فرایند ارتباطی زوج‌ها اثر می‌گذارد و بالطبع رضایت زناشویی زوج‌ها را تحت تأثیر قرار می‌دهد (کالین، هادسن و هاست، ۲۰۰۰). یکی از عوامل شناختی که نیازمند توجه در این زمینه می‌باشد، حوزه طرحواره‌ها هستند (دوزویس و همکاران، ۲۰۰۹) که عمدتاً در کودکی و بر اساس واقعیت یا تجربه شکل می‌گیرند و در طول زندگی ثابت و پابرجا هستند این سازه اساس ساخت‌های شناختی فرد را تشکیل می‌دهد و به عنوان واسطه، پاسخ‌های رفتاری افراد را تحت تأثیر قرار می‌دهند (مالت بای، ۲۰۰، تیم، ۲۰۱۰).

طرحواره‌ها به دلیل ارضا نشدن نیازهای هیجانی اساسی دوران کودکی به وجود می‌آیند، تاکنون هجده طرحواره ناسازگار اولیه در پنج حوزه شناسایی شده است. دو عملکرد اصلی طرحواره‌ها عبارتند از: تداوم طرحواره و بهبود طرحواره. در واقع تداوم طرحواره به تمامی کارهایی اشاره دارد که فرد با انجام آنها باعث می‌شود که طرحواره‌های ناسازگار اولیه‌اش همچنان استمرار یابند. فرض پذیرفته شده در مدل طرحواره این است که افراد به طور ناهشیار به سمت وقایعی کشیده می‌شوند که باعث راه‌اندازی طرحواره‌های ناسازگار اولیه‌شان می‌شود و موقعیت‌ها و روابطی را برمی‌گزینند که طرحواره‌ها را تداوم می‌بخشند. تمایل به جلب شدن به سمت وقایعی که به طور بالقوه ناگوارند، شبیه به مفهوم فرویدی "اجبار

-
- 1- Karney & Bradbury
  - 2- Ortahtinkal & Vanesteenwegen
  - 3- Jenkins
  - 4- Cauglin Huston & Houts
  - 5- Dozois
  - 6- Malthy

به تکرار" است. فرد از این جریان آگاه نیست و هیچ بینشی ندارد و به این ترتیب فرد طرحواره‌ی ناسازگار خود را باز آفرینی می‌کشد (یانگ، ۲۰۰۳).

این باز آفرینی‌ها به ویژه در حوزه بین فردی آشکار می‌شوند، یکی از دلایل مهم تداوم طرحواره‌ها و به تبع آن مشکلات افراد در انتخاب همسر است. در رویکرد طرحواره درمانی این مفروضه وجود دارد که افراد بر اساس طرحواره‌هایشان دست به انتخاب همسر می‌زنند. به عبارتی مطرح‌واره‌ها باعث می‌شوند که افراد معیارهای خاصی برای انتخاب همسر در نظر بگیرند. به عبارتی شاید بتوان معیارهای انتخاب همسر را به دو دسته تقسیم کرد: یک دسته از این معیارها بسیار منطقی جلوه می‌کنند. ممکن است با شنیدن این معیارها از هوشمندی و آینده اندیشی فرد لذت ببرید. اما دسته‌ی دیگری از معیارها در سطح غیر هشیار عمل می‌کنند و ماحصل طرحواره‌ها به شمار می‌روند. این معیارها زمانی در فرآیند انتخاب نقش بازی می‌کنند که طرحواره فعال شده باشد (یانگ، ۲۰۰۳).

اهداف پژوهش:

اهداف اصلی

هدف اصلی پژوهش حاضر پیش‌بینی انتظار از ازدواج بر اساس طرحواره‌های ناسازگار اولیه و تیپ شخصیتی دانشجویان کارشناسی و کارشناسی ارشد دانشگاه آزاد اسلامی واحد کرمانشاه در سال تحصیلی ۱۳۹۵-۹۶ است.

اهداف فرعی

- تعیین رابطه بین طرحواره‌های ناسازگار اولیه و انتظار از ازدواج
- تعیین رابطه بین تیپ شخصیتی با انتظار از ازدواج
- تعیین توان طرحواره‌های ناسازگار اولیه و تیپ شخصیتی در پیش‌بینی انتظار از ازدواج

فرضیه‌های پژوهش

- ۱- بین طرحواره‌های ناسازگار اولیه با انتظار از ازدواج رابطه وجود دارد.
- ۲- بین تیپ شخصیتی با انتظار از ازدواج رابطه وجود دارد.
- ۳- طرحواره‌های ناسازگار اولیه و تیپ شخصیتی توان پیش‌بینی انتظار از ازدواج را دارد.

پیشینه پژوهش

پژوهش‌های داخلی تاکنون از این مقیاس برای سنجش انتظار از ازدواج استفاده نکرده‌اند. به همین دلیل ترجمه و تطبیق این مقیاس حائز اهمیت است چرا که برای پژوهش‌های مختلف، مفهومی مشترک فراهم

می‌شود که به تعریف عملیاتی این متغیرها نیز کمک می‌کند. همچنین بررسی‌های تطبیقی با کشورها و گروه‌های فرهنگی گوناگون را امکان‌پذیر می‌سازد.

– عبد الله شفیع آبادی و همکاران (۱۳۹۲) پژوهشی را تحت عنوان «بررسی رابطه بین تیپ‌های شخصیت با طرحواره‌های ناسازگار اولیه» را انجام دادند. تیپ‌های شخصیتی، از دیرباز مورد توجه افراد قرار گرفته بود و تحقیقات زیادی را به دنبال داشت. در این پژوهش سعی شد به بررسی رابطه بین تیپ‌های شخصیتی مایرز بریگز با طرحواره‌های ناسازگار اولیه که توسط بانک مطرح شد پرداخته شود. در این رابطه ۱۵۰ پرستار از بیمارستان‌های وابسته به دانشگاه‌های علوم پزشکی انتخاب شدند، بدین صورت که ابتدا از میان بیمارستان‌های مختلف، دو بیمارستان انتخاب شد و سپس از میان پرستاران این بیمارستان‌ها افراد انتخاب شدند و پرسشنامه‌های مربوطه را تامل کردند. هدف از انجام این پژوهش تعیین رابطه بین تیپ‌های شخصی با پنج حوزه طرحواره بود که با توجه به این پنج فرضیه برای این پژوهش وجود داشت بدین صورت که هر یک از حوزه‌ها با تیپ‌های مختلف مورد بررسی قرار گرفت. داده‌های بدست آمده مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفت و نتایج به دو صورت توصیفی و استنباطی ارائه شد و برای بررسی فرضیه‌ها از همبستگی و تحلیل رگرسیون همزمان استفاده شد. نتایج نشان داد که تیپ درونگرایی با حوزه بریدگی و طرد رابطه معنی‌داری وجود داشت. تیپ‌های برونگرایی، درونگرایی، متفکر، احساسی، داوری‌کننده و ملاحظه‌کننده با حوزه خودگردانی و عملکرد مختل رابطه معنی‌داری برقرار کرده‌اند. رابطه بین دو تیپ احساسی و ملاحظه‌کننده با حوزه محدودیت‌های مختل و دیگر جهت‌مندی طرحواره‌ها معنی‌دار شده است. تیپ‌های برون‌گرایی، شهودی، متفکر و ملاحظه‌کننده رابطه معنی‌داری با حوزه پنج طرحواره برقرار نموده‌اند.

– سهیلا امیر فیروزی و همکاران (۱۳۹۴) پژوهشی را با عنوان پیش‌بینی رضایت زناشویی بر اساس طرحواره‌های ناسازگار اولیه، تحریقات شناختن بین فردی و تیپ شخصیت زوجهین:

پژوهش حاضر، مطالعه‌ای توصیفی است که در چارچوب یک طرح همبستگی پیش بین انجام شده است. برای جمع‌آوری داده‌ها از پرسشنامه‌های طرحواره‌های یانگ فرم کوتاه (SQ-SF)، مقیاس تحریقات شناختی بین فردی (ICDS)، پرسشنامه‌ی تیپ شخصیتی مایرز-بریگز فرم G و پرسشنامه رضایت زناشویی انریچ فرم ۴۷ سوالی استفاده شده است. نتایج نشان می‌دهد که از بین ۱۵ طرحواره ناسازگار اولیه، پنج طرحواره بی‌اعتمادی/بدرفتاری، آسیب‌پذیری نسبت به بیماری، اطاعت، بازداری هیجانی، معیارهای سرسختانه، از بین سه تحریف شناختی، انتظارات غیرواقع‌بینانه و از بین تیپ‌های شخمینی، برون‌گرایی، حس بودن و با ساختار بودن بهترین پیش‌بینی‌کننده‌های رضایت زناشویی هستند.

روش پژوهش

این پژوهش از نظر هدف کاربردی و از نظر شیوه اجرا همبستگی می باشد چرا که به بررسی روابط بین متغیرها می پردازد.

متغیرهای پژوهش

متغیرهای پیش بین: طرحواره ناسازگاری اولیه بانگ، تیپ های شخصیتی

متغیر ملاک: انتظار از ازدواج جامعه آماری و نمونه آماری پژوهش

جامعه آماری در این پژوهش کلیه دانشجویان کارشناسی و کارشناسی ارشد روانشناسی دانشگاه آزاد اسلامی واحد کرمانشاه در سال ۹۶-۱۳۹۵ می باشند. حجم نمونه برابر با ۱۰۰ نفر می باشد و روش نمونه گیری نیز از نوع خوشه ای می باشد.

ابزار گردآوری داده ها

در این تحقیق از ابزار اندازه گیری پرسشنامه برای جمع آوری داده ها استفاده شده است که به این منظور از پرسشنامه های تیپ شخصی و طرحواره ناسازگاری اولیه بانگ استفاده شده است.

مقیاس انتظار از ازدواج (MES)

این پرسشنامه حاوی ۴۰ گزاره است. پاسخ دهندگان از مقیاس ۵ درجه ای لیکرت از ۱، کاملاً مخالفم تا ۵، کاملاً موافقم استفاده می کنند، بنابراین حداقل نمره ۴۰ و حداکثر آن ۲۰۰ است. گزاره های ۳۵، ۳۰، ۲۸، ۱۸، ۲۳، ۴ و ۳۸ به طور معکوس نمره گذاری می شوند.

برای آماده سازی مقیاس انتظار از ازدواج در ابتدا این پرسشنامه به فارسی ترجمه شد. در ترجمه، از نظرات یک کارشناس ارشد زبان انگلیسی و تعدادی از دانشجویان که عضو جامع پژوهش بودند استفاده شد. سپس چند نفر از اعضاء هیئت علمی متخصص در مشاوره خانواده، روایی محتوایی و تطابق فرهنگی این مقیاس را تأیید کردند. برای بررسی اعتبار، هم از روش همسانی درونی و هم بازآزمایی استفاده شد. برای بررسی ثبات، از ۴۰ نفر از آزمودنی ها خواسته شد که پس از سه هفته مجدداً به پرسشنامه پاسخ دهند. همچنین به منظور بررسی روایی سازه، همراه با مقیاس انتظار از ازدواج، مقیاس نگرش نسبت به ازدواج ۲ اجرا شد.

- 1- Questionnaire
- 2- Marital Attitude Scale. MAS

اعتبار و روایی آزمون

به طور کلی نمرات پایین تر نشان دهنده انتظارات بدبینانه از ازدواج، و نمرات بالاتر نشان دهنده انتظار ایده آل گرایانه از ازدواج است. نمراتی که در حد وسط هستند، انتظارات واقع گرایانه را نشان می دهند. همچنین نمرات بالا در خرده مقیاس های انتظار ایده آل گرایانه و واقع گرایانه نشان دهنده انتظارات ایده آل گرایانه و واقع گرایانه تر است در حالی که در خرده مقیاس انتظار بدبینانه نمرات پایین تر نشان دهنده انتظارات بدبینانه تر است. پاسخگویی به آن حدود ۱۰ دقیقه زمان می برد. جونز و نلسون (برای کل مقیاس، آلفای کرونباخ ۸۰/۰ - ۷۹/۰، و دیلون ضریب ۸۰/۰ را گزارش کردند. همچنین آنها رابطه مثبت معناداری را بین نمرات مقیاس رومانیتیک گرایایی دین ۳ مقیاس نگرش عشق به عنوان شواهدی بر روایی همگرایی این پرسشنامه نشان دادند.

پرسشنامه طرحواره ناسازگاری اولیه یانگ

در سال ۱۹۹۹ بیان داشت که طرح واره های ناسازگار اولیه نتیجه تجارب بین فردی منفی در طول نخستین سال های زندگی در درون و بیرون خانواده است. این باورهای اولیه اساسا ارزیابی فرد از جهان، دیگران و روابط با دیگران را مشخص می کنند. باورهای ناسازگار اولیه، عمیق ترین سطح شناخت مستند و موضوعات ثابت و دراز مدتی اند که در دوران کودکی به وجود می آیند، به زندگی بزرگسالی راه می یابند و تا حد زیادی ناکار آمدند. این طرحواره ها، اطلاعات مربوط به رابطه بین فرد و محیط را تحریف و افکار خودکار منفی را فعال می کنند و در نهایت نگرش ها و پردازش شناخت نابهنجار را در پی دارند. پرسشنامه طرحواره یانگ توسط بانک در سال ۱۹۸۸ برای اندازه گیری ۱۵ طرحواره ساخته شده است. این مقیاس شامل ۷۵ ماده است که در طیف لیکرت ۶ درجه ای (کاملا غلط تا کاملا درست) پاسخ داده می شود.

یافته های مربوط به فرضیه (شماره ۱):

(۱) بین طرحواره های ناسازگار اولیه و انتظار از ازدواج رابطه وجود دارد. برای بررسی رابطه طرحواره های ناسازگار اولیه با انتظار از ازدواج، از ضریب همبستگی پیرسون استفاده شد.

- 1- Jones GD, Nelson ES
- 2- Dillon HN
- 3- Dean Romanticism Scale
- 4- Love Attitude Scale

جدول ۱: ضرایب همبستگی پیرسون بین طرحواره های ناسازگار اولیه و انتظار از ازدواج

انتظار از ازدواج			متغیرها	طرحواره های ناسازگار اولیه
تعداد	مقدار r	سطح معناداری		
۱۰۰	۰/۵۵**	۰/۰۱	بریدگی و طرد	
۱۰۰	۰/۲۱*	۰/۰۵	خودگردانی و عملکرد مختل	
۱۰۰	۰/۲۴*	۰/۰۲	دیگر جهت مندی	
۱۰۰	۰/۳۲*	۰/۰۴	گوش به زنگی و بازداری	
۱۰۰	۰/۲۹*	۰/۰۵	محدودیت مختل	

*P≤0/05

**P≤0/01

نتایج حاصل از تحلیل همبستگی نشان می دهد که بین تمام حوزه های طرحواره های ناسازگار اولیه با انتظار از ازدواج رابطه منفی و معنادار وجود دارد بدین معنی که دانشجویانی که طرحواره های ناسازگار اولیه بیشتری دارند، انتظارات واقع بینانه تر و انتظارات بدبینانه بیشتری از ازدواج دارند اما بیشترین میزان همبستگی مربوط به حوزه بریدگی و طرد می باشد.

یافته های مربوط به فرضیه (شماره ۲):

(۲) بین تیپ های شخصیتی با انتظار از ازدواج رابطه وجود دارد.

برای بررسی رابطه تیپ های شخصیتی با انتظار از ازدواج از ضریب همبستگی پیرسون استفاده شد.

جدول ۲: ضرایب همبستگی پیرسون بین تیپ های شخصیتی و انتظار از ازدواج

انتظار از ازدواج			متغیرها	تیپ های شخصیتی
تعداد	مقدار r	سطح معناداری		
۱۰۰	۰/۳۱*	۰/۰۲	انعطاف پذیری	
۱۰۰	۰/۲۲*	۰/۰۵	وظیفه شناسی	
۱۰۰	۰/۲۴*	۰/۰۲	برون گرایی	
۱۰۰	۰/۳۶*	۰/۰۴	دلپذیر بودن (سازگاری)	
۱۰۰	۰/۲۹*	۰/۰۵	نوروزگرایی	

*P≤0/05

**P≤0/01

نتایج حاصل از تحلیل همبستگی نشان می‌دهد که بین انعطاف‌پذیری (۰/۳۱)، وظیفه‌شناسی (۰/۲۲)، برون‌گرایی (۰/۲۴) و دلپذیر بودن (۰/۳۶) با انتظار از ازدواج رابطه مثبت و معناداری وجود دارد. همچنین بین نوروژگرای با انتظار از ازدواج رابطه منفی و معنادار وجود دارد.

یافته‌های مربوط به فرضیه (شماره ۳):

۳) طرحواره‌های ناسازگار اولیه و تیپ‌های شخصیتی توان پیش‌بینی انتظار از ازدواج را دارند.

جدول ۳: تحلیل واریانس مربوط به رگرسیون طرحواره‌های ناسازگار اولیه و انتظار از ازدواج

منبع واریانس	مجموع مجذورات	Df	میانگین مجذورات	F	سطح معنادار	R	R ²	SE
رگرسیون	۱۲۰۷/۲۱۸	۱	۱۲۰۷/۲۱۸	۶/۷۵۴	۰/۰۲	-۰/۴۵	۰/۲۰	۶/۸۱
باقیمانده	۲۱۶۰۵	۹۸	۲۲۰/۴۶۲					
کل	۲۲۸۱۲/۵۱۰	۹۹						

براساس این نتایج میزان F مشاهده شده (۶/۷۵۴) در سطح ($P \leq 0/05$) معنادار است و ۲۰٪ واریانس مربوط به انتظار از ازدواج به وسیله طرحواره‌های ناسازگار اولیه تبیین می‌شود ($R^2=0/20$)

جدول ۴: تحلیل واریانس مربوط به تیپ‌های شخصیتی و انتظار از ازدواج

منبع واریانس	مجموع مجذورات	Df	میانگین مجذورات	F	سطح معنادار	R	R ²	SE
رگرسیون	۲۶۱/۸۷۵	۱	۲۶۱/۸۷۵	۳/۸۳۱	۰/۰۴	۰/۳۵	۰/۱۲	۶/۷۷
باقیمانده	۲۲۵۵۰/۶۳۵	۹۸	۲۳۰/۱۰۹					
کل	۲۲۸۱۲/۵۱۰	۹۹						

براساس این نتایج میزان F مشاهده شده (۳/۸۳۱) در سطح ($P \leq 0/05$) معنادار است و ۱۲٪ واریانس مربوط به انتظار از ازدواج به وسیله تیپ‌های شخصی تبیین می‌شود ($R^2=0/12$).

جدول ۵: جدول ضرایب رگرسیون انتظار از ازدواج با توجه به تیپ های شخصیتی

متغیرها	B	β	آماره t	معناداری
مقدار ثابت	۱۲۰/۷۸۵		۷/۰۵۳	۰/۰۰۰
انعطاف پذیری	۱/۱۹۸	۰/۲۳۰	۱/۷۵۸	۰/۰۲
وظیفه شناسی	۲/۷۲۹	۰/۲۴۲	۲/۳۲۱	۰/۰۱
برون گرایی	۱/۲۱۵	۰/۱۲۰	۱/۲۵۸	۰/۰۲
دلپذیر بودن (سازگاری)	۳/۷۲۹	۰/۳۳۱	۳/۲۵۴	۰/۰۱
نوروز گرایی	۱/۱۹۸	-۰/۲۳۰	۱/۷۵۸	۰/۰۵

همانگونه که در جدول فوق مشاهده می شود همه تیپ های شخصیت توانسته اند به طور معناداری انتظار از ازدواج را پیش بینی کنند ($P \leq 0/05$). اما بیشترین مقدار ضریب مربوط به تیپ سازگاری (۰/۳۳) می باشد که نشان می دهد سازگاری از توان بالاتری برای پیش بینی انتظار از ازدواج برخوردار است. با توجه به ضریب متغیر پیش بین تیپ های شخصی، می توان چنین بیان کرد افرادی که تیپ های شخصی برون گرایی، دلپذیر بودن، انعطاف پذیری و وظیفه شناسی را دارند، انتظارات واقع بینانه تری از ازدواج دارند و افرادی که تیپ شخصیتی نوروز گرایی دارند، از انتظارات بدبینانه تری نسبت به ازدواج برخوردارند.

جدول ۶: جدول ضرایب رگرسیون همزمان انتظار از ازدواج با توجه به طرحواره های ناسازگار

متغیرها	B	β	آماره t	معناداری
مقدار ثابت	۱۹۵/۱۲۵		۸/۱۲۵	۰/۰۰۰
بریدگی و طرد	۲/۲۱۴	-۰/۳۵۶	۲/۷۵۸	۰/۰۱
خودگردانی و عملکرد مختل	۱/۲۱۵	-۰/۲۱۴	۱/۲۸۵	۰/۰۱
دیگر جهت مندی	۱/۲۴۸	-۰/۱۸۴	۱/۴۵۹	۰/۰۲
گوش به زندگی و بازداری	۱/۱۲۳	-۰/۲۳۱	۲/۲۵۴	۰/۰۱
محدودیت مختل	۱/۱۹۸	-۰/۱۲۵	۱/۷۴۱	۰/۰۵

همانگونه که در جدول فوق مشاهده می شود همه طرحواره های ناسازگار اولیه توانسته اند به طور معناداری انتظار از ازدواج را پیش بینی کنند ($P \leq 0/05$). اما بیشترین مقدار ضریب مربوط به طرحواره بریدگی و طرد (۰/۳۵) می باشد که نشان می دهد طرحواره بریدگی و طرد از توان بالاتری برای پیش بینی انتظار از ازدواج برخوردار است. با توجه به ضریب متغیر پیش بین تیپ های شخصی، می توان چنین بیان کرد افرادی که طرحواره های ناسازگار اولیه بیشتری را دارند، انتظارات غیرواقع بینانه تری از ازدواج دارند.

نتیجه گیری

فرضیه اول: بین طرحواره‌های ناسازگار اولیه و انتظار از ازدواج رابطه وجود دارد.

همانگونه که یافته‌های پژوهش نشان داد بین تمام حوزه‌های طرحواره‌های ناسازگار اولیه با انتظار از ازدواج رابطه منفی و معنادار وجود دارد بدین معنی که دانشجویانی که طرحواره‌های ناسازگار اولیه بیشتری از آنها درگیر است، انتظارات واقع بینانه‌تر و انتظارات بدبینانه بیشتری از ازدواج دارند اما بیشترین میزان همستگی مربوط به حوزه بریدگی و طرد می‌باشد. این یافته با یافته‌های افشاری نیا (۱۳۹۳)، شیخ الاسلامی (۱۳۹۳)، سهرابی (۱۳۹۳)، محمدی فر و همکاران (۱۳۹۲)، ولبورن و همکاران (۲۰۱۲) و هالو رسن و همکاران (۲۰۱۲) می‌باشد.

در تبیین این یافته می‌توان گفت که طرحواره‌های ناسازگار اولیه یکی از عوامل مختل‌کننده‌ی کیفیت زندگی است. طرح‌واره‌های ناسازگار اولیه الگوها یا درون مایه‌های عمیق و فراگیری هستند که از خاطرات، هیجان‌ها، شناخت‌واره‌ها و احساسات بدنی تشکیل شده‌اند، در دوران کودکی با نوجوانی شکل گرفته‌اند، در سیر زندگی تداوم دارند، درباره‌ی خود و رابطه با دیگران هستند، به شدت ناکارآمد هستند و اثرات شدید روی بهزیستی و عملکرد سازگاران دارند. طرح‌واره بالاترین سطح تعمیم یافته می‌شناخت است، که به تغییر مقاوم می‌باشد، و تأثیر عمیق و قدرتمندی در شناخت‌واره‌ها و هیجان‌های فرد دارد. افکار خود آیند منفی و مفروضه‌های بنیادین بینابین به طور شدیدی تحت تأثیر طرحواره‌ها قرار می‌گیرند، و این تأثیر به خصوص زمانی قدرتمندتر است که طرحواره‌ها فعال شوند. طرحواره‌ها، مقروضه‌ها با قوانین زیربنایی هستند که افکار و رفتارهای فرد را تحت کنترل خود دارند، و در طول سال‌های زندگی فرد تحول یافته‌اند. محتوای طرحواره‌ها، کلیه‌ی جنبه‌های زندگی فرد، اعم از آگاهانه یا غیر آگاهانه، را دربرمی‌گیرد. طرحواره‌ها، معنی و ساختاری که فرد به دنیا می‌دهد، را ایجاد می‌کنند. طرحواره‌ها، در طول دوره‌ی تحول فرد شکل گرفته‌اند، به این معنا که به موازاتی که فرد از محیط پیرامون خود اطلاعات را دریافت می‌کنند، آن را پردازش و فیلتر می‌کند. هر فردی به طور منحصر به فرد و بر اساس ادراک و معنی که به این اطلاعات می‌دهد، آنها را دسته بندی و مرتب می‌کنند و آن اطلاعات را سازمان می‌دهد. اما در عین حال، تحول طرحواره‌ها تحت تأثیر فرهنگ، خانواده، مذهب و عوامل مربوط به جنسیت، سن یا شخصیت فرد قرار دارد. طرحواره‌ها نه تنها بر اساس مواد شناختی، بلکه با توجه به عوامل هیجانی، رفتاری و فیزیولوژیک نیز مرتب می‌شوند. به طور کلی، طرحواره‌ها به عنوان باورهای بنیادین ناکارآمد در نظر گرفته می‌شوند، که توسط یک آماج فعال می‌شوند. طرحواره‌ها، تم‌های بادوام و ثابتی هستند که برای هر فردی اختصاصی هستند. طرحواره‌ها در طول دوران کودکی شکل گرفته‌اند و در واقع، حاصل تلاش فرد به منظور انطباق با رویدادهای زندگی و موقعیت‌های محیطی هستند. زمانی که طرحواره‌ای فعال می‌شود، تبدیل به اتاق فرمان

افکار خود آیند منفی می گردند و به طور منفی موجب سوگیری در اطلاعات می شوند. در حقیقت، طرحواره ها ذخیره می شوند تا هنگامی که تحت شرایط خاصی فعال شوند. به عبارت دیگر، این نشانه های موقعیت، همان حافظه می فرد هستند. با توجه به این توضیحات می توان انتظار داشت که طرحواره های ناسازگار اولیه جهان بینی کلی فرد بطور اعم و انتظارات او از ازدواج را بطور اخص تحت تاثیر خود قرار دهد. جالب آنکه طبق یافته های این پژوهش از بین حوزه های مختلف طرحواره، حوزه بریدگی و طرد بیشترین میزان همبستگی را با انتظارات بدبینانه از ازدواج نشان داد. افرادی که طرحواره های حوزه بریدگی و طرد در آنها فعال است، قادر نیستند دل بستگی های ارضاکنده و ایمن با دیگران شکل بدهند. خانواده های این افراد ته ریشه ی شکل گیری این حیطه در کودکی هستند، معمولا ناپایدار، آزار دهنده، سرد، طردکننده و منزوی از دنیای اطراف خود می باشند. در این افراد نیازهای بنیادین امنیت، آرامش خاطر، پذیرش، حمایت، ثبات، همدلی و راهنمایی به سبک قابل پیش بینی برآورده نشده است. افرادی با این طرحواره، احساس اولیه مهمشان تنهایی است. آنها احساس می کنند که از دنیا کنار گذاشته شده اند، چون فکر می کنند یا خیلی با دیگران فرق دارند یا اینکه اصلا دلربا و جذاب نیستند. طرد اجتماعی می تواند به شیوه های مختلف خودش را نشان دهد. ممکن است شخص مردم آزار با قلدری باشد. یا ممکن است تنها و منزوی باشد و ممکن است همیشه در حاشیه قرار گرفته و عضو هیچ گروه یا جمعی نباشد. با این تومیفات می توان پی برد که نگرش این افراد نسبت به ازدواج چگونه بوده و چه انتظاراتی از ازدواج دارند.

فرضیه دوم: بین تیپ های شخصیتی با انتظار از ازدواج رابطه وجود دارد.

همانگونه تنه تحلیل های فصل چهارم نشان داد بین ویژگی های شخصیتی و انتظار از ازدواج رابطه وجود دارد. بدین معنی که بین انعطاف پذیری، وظیفه شناسی، برون گرایی و دلبذیر بودن با انتظار از ازدواج رابطه مثبت و بین نوروگرایی با انتظار از ازدواج رابطه منفی وجود دارد. این یافته با یافته های شفیع آبادی (۱۳۹۲)، فیروزی و همکاران (۱۳۹۵)، محمد اسماعیل (۱۳۹۶)، محمدی فر و همکاران (۱۳۹۲)، ولبورن و همکاران (۲۰۱۲) و مائورسن و همکاران (۲۰۱۲) همو می باشد

در تبیین این یافته باید گفت ویژگی های شخصیتی افراد بطور بارز روابط بین فردی آنها را تحت تاثیر خود قرار می دهد. و بدون شک ازدواج و روابط صمیمانه نیز از این امر مستی نیست، یافته ها نشان داد که از بین پنج عامل شخصیت، نوروگرایی با انتظار از ازدواج رابطه منفی دارد. یعنی افرادی با درجه نوروگرایی بالا، انتظارات بدبینانه بیشتری از ازدواج دارند. مقصود از نوروگرایی، استعداد تجربه احساسات منفی است. کسانی که در عامل نوروگرایی نمراتی بالا دارند، ممکن است یک احساس منفی خاص، مانند اضطراب، خشم یا افسردگی را به شکل غالب تجربه کنند. آنها همچنین ممکن است که چندین مورد از این هیجانات منفی را احساس نمایند. افراد دارای نوروگرایی بالا از لحاظ واکنش دهی هیجانی فعال هستند. آنها به

رویدادهایی که ممکن است دیگران را تحت تأثیر قرار ندهند به شکلی هیجانی واکنش نشان می‌دهند و واکنش‌های شان شدیدتر از حد عادی است، آنها بیشتر از دیگران مستعد آن هستند، که موقعیت‌های معمولی را تهدیدکننده و ناکامی‌های جزئی را معضلاتی دفع ناشدنی ارزیابی نمایند.

فرضیه سوم: طرحواره‌های ناسازگار اولیه و تیپ‌های شخصیتی توان پیش‌بینی انتظار از ازدواج را دارند. همچنانکه تحلیل‌های آماری نشان داد طرحواره‌های ناسازگار اولیه و ویژگی‌های شخصی توانستند انتظار از ازدواج را پیش‌بینی کنند. این یافته با یافته‌های افشاری نیا (۱۳۹۳)، شیخ‌السلامی (۱۳۹۳)، سهرابی (۱۳۹۳)، محمدی فر و همکاران (۱۳۹۲)، ولپورن و همکاران (۲۰۱۲) و مائورسن و همکاران (۲۰۱۲)، شفیع‌آبادی (۱۳۹۲)، فیروز و همکاران (۱۳۹۶)، محمد اسماعیل (۱۳۹۶)، محمدی فر و همکاران (۱۳۹۲) هو می‌باشد. در بین این یافته می‌توان گفت که شخصیت بعنوان مجموعه‌ای از ویژگی‌های نسبتاً پایدار است که مشترکات و تفاوت‌های روانی فرد را مشخص می‌کند جنبه‌هایی از حیات انسانی که اجازه می‌دهد پیش‌بینی کنیم آدمی در اوضاع و احوال معین چه رفتاری از خودشان خواهد داد. در واقع اعتقاد بر این است که شخصیت آدمی همه جنبه‌های زندگی او را تحت تأثیر قرار داده و افراد به ندرت می‌توانند چارچوب اصلی شخصیت خود را دستکاری کرده و آن را تغییر دهند. بنابراین سازه شخصیت می‌تواند بسیاری از رفتارها و نگرش‌های افراد را در موقعیت‌های مختلف پیش‌بینی نماید. و همانگونه که یافته‌های پژوهش حاضر نیز نشان داد، ویژگی‌های شخصی افراد انتظارات افراد از ازدواج را تحت تأثیر خود قرار می‌دهد. به عبارت دیگر بر مبنای عوامل مختلف شخصیتی می‌توان انتظارات افراد را از ازدواج پیش‌بینی نمود. از طرف دیگر طرحواره‌های ناسازگار اولیه نیز جهان بینی و نگرش ما را نسبت به جهان تحت تأثیر خود قرار می‌دهند. طرحواره بعنوان یک اصل سازمان بخش کلی در نظر گرفته می‌شود که برای درک تجارب زندگی فرد ضرورت است. طرحواره‌ها در اوایل زندگی شکل می‌گیرند و به حرکت خود ادامه می‌دهند و خودشان را به تجارب بعدی زندگی تحمیل می‌کنند. این مساله همان چیزی است که گاهی اوقات به عنوان نیاز به هماهنگی شناختی از آن یاد می‌شود یعنی حفظ دیدگاهی با ثبات درباره خود یا دیگران، اگر چه نادرست و تحریف شده باشد. از نظر یانگ (۱۹۹۶) طرحواره‌ها روابط متقابل افراد در روابط صمیمانه را تحت تأثیر قرار می‌دهند، این باورها به ما قابلیت پیش‌بینی می‌دهند و آشنا و آرامبخش هستند. ما نمی‌توانیم به راحتی آنها را رها کنیم، چرا که آنها دانش ما در مورد خودمان و جهان پیرامونمان را سازمان داده و کیستی ما و چگونگی درک جهان را تعیین می‌کنند. به همین علت است که گفته می‌شود طرحواره‌ها به سختی تغییر می‌کنند. طرحواره‌ها به سبب تأثیری که بر برداشت ما از خودمان و دیگران دارند، بر نگرش‌ها و تصمیم‌گیری‌های ما در زندگی که از جمله آنها انتخاب همسر می‌باشد، موثر واقع می‌شوند. مثلاً افرادی که طرحواره ناسازگار رهاشدگی دارند از برقراری روابط صمیمانه اجتناب می‌کنند

چون می ترسند که فرد مورد نظر را از دست دهند. آنها انتظارات بدبینانه ای از ازدواج داشته و ممکن است همسری را انتخاب کنند که نمی تواند متعهد بوده و رابطه پایداری برقرار کند تا در نتیجه آن، طرحواره آنها نیز تایید گردد. یانگ معتقد است معمولا افرادی که در کودکی مورد سوء استفاده قرار گرفته اند، در بزرگسالی یا خود این کار را ادامه می دهند و یا فرد سوء استفاده گری را به عنوان همسر بر می گزینند یا اگر در یک رابطه خوب وارد شوند، کارهایی انجام می دهند تا طرف مقابل را به سمت سوء استفاده گری سوق دهند، مثلا گفته های معمولی طرف مقابل را به گونه ای می بیجانند که هدف آن گفته ها آزار و توهین بوده، مرتبا همه را مورد آزمون قرار می دهند و آنها را متهم به صدمه زدن به خودشان می کنند و حتی زمانی که با آنها به خوبی رفتار می شود، احساس می کنند که مورد سوء استفاده واقع شده اند. همچنین افرادی که طرحواره محرومیت هیجانی دارند انتظارات بدبینانه ای نسبت به ازدواج داشته و معمولا از روابط صمیمانه اجتناب می کنند و در صورتی که در وارد رابطه با فردی می شوند در مورد نیازها و احساسات خود چیزی به طرف مقابل نمی گویند و به هنگام برآورده نشدن آنها احساس ناامیدی می کنند، هرگز به گونه ای رفتار نمی کنند تا همسرشان آنها را مورد حمایت و راهنمایی قرار دهد، احساس محرومیت کرده اما چیزی نمی گویند در حالیکه احساس ناخشنودی دارند، طلبکار و عصبانی می شوند ولی افرادی غیرقابل دسترس هستند و از دیگران فاصله می گیرند و از برقراری روابط صمیمانه اجتناب می کنند. آنها ممکن است فردی را بعنوان همسر آینده خود انتخاب کنند که او نیز محرومیت هیجانی دارد.

با توجه به این توضیحات وجود رابطه بین ویژگی های شخصیتی و طرحواره ای ناسازگار اولیه با انتظار افراد از ازدواج قابل تبیین بوده و همانگونه که یافته ها نیز نشان داد حوزه های طرحواره و پنج عامل شخصیتی هر یک توانستند سهمی از انتظارات افراد از ازدواج را پیش بینی کنند.

فهرست منابع و مآخذ

- آتش روز، ب. (۱۳۸۶). پیش‌بینی پیشرفت تحصیلی از طریق دل‌بستگی و صفات پنجگانه شخصیتی. پایان‌نامه کارشناسی ارشد دانشگاه شهید بهشتی.
- بنکدار، نرگس. (۱۳۸۸). بررسی اثربخشی آموزش هوش هیجانی و مهارت‌های زندگی بر سازگاری زناشویی زوجین. پایان‌نامه کارشناسی ارشد روانشناسی دانشگاه آزاد اسلامی شیراز.
- رقیه سهرابی، اکبر محمدی، مصطفی زارعان، ابراهیم نوری تیرتاشی (۱۳۹۴)، آموزش پیش از ازدواج و انتظار از ازدواج دانشجویان، مجموعه مقالات پنجمین کنگره انجمن روانشناسی ایران، روانشناسی معاصر ۸۰۱-۸۰۴ (ویژه نامه)، ۱۰.
- شاملو، سعید (۱۳۷۷) مکتب‌ها و نظریه‌ها در روانشناسی شخصیت، چاپ سوم، تهران، انتشارات رشد
- شولتز، دی، و شولتز، اس. دی. (۱۳۸۱). نظریه‌های شخصیت، ترجمه یحیی سیدمحمدی، تهران: ویرایش.
- شیخ الاسلامی، زهرا. (۱۳۹۳) رابطه باورهای غیرمنطقی و تیپ‌های شخصی با انتظار از ازدواج در دانشجویان، پایان‌نامه کارشناسی ارشد، دانشگاه آزاد اسلامی واحد کرمانشاه - دانشکده علوم انسانی.
- کمبری، علی عباس نجفی، محمود رحیمیان بوگر، اسحق؛ سهرابی، فرامرز و جعفری، نصرت. (۱۳۹۱). رابطه کارآیی خانواده و سلامت عمومی ایثارگران طب جانباز، ۴ (۱۵).
- گروسی فرشی، م. ت. (۱۳۸۰). رویکردی نوین در ارزیابی شخصیت (کاربرد تحلیل عاملی در مطالعات شخصیت). چاپ اول. تبریز: نشر دانیال و جامعه پژوه.
- گنجی، حمزه (۱۳۷۴)، روانشناسی عمومی، چاپ ششم، انتشارات بعثت
- محمد علی محمدی‌فر و همکاران (۱۳۹۲) در پژوهشی با عنوان نقش طرحواره‌های ناسازگار اولیه و عوامل شخصیت در پیش‌بینی رضایت زناشویی جانبازان
- محمد علی محمدی‌فر، طیب بهرامیان، محمود نجفی (۱۳۹۲)، نقش طرحواره‌های ناسازگار اولیه و عوامل شخصیت در پیش‌بینی رضایت زناشویی جانبازان، فصلنامه روانشناسی نظامی، دوره ۴، شماره ۱۴، تابستان ۱۳۹۲.
- منصور، محمد (۱۳۷۲)، شخصیت، چاپ سوم، انتشارات دانشگاه تهران.
- یانگ، جفری کلوسکو، ژانت؛ و ویشار، مارجوری (۱۹۵۰). طرحواره درمانی (راهنمای کاربردی برای متخصصین بالینی). مترجمان: حسن حمید پور و زهرا اندوز (۱۳۸۹). تهران: ارجمند.
- کریم افشاری‌نیا (۱۳۹۳) پژوهشی را تحت عنوان بررسی نقش سبک‌های دل‌بستگی و طرحواره‌های ناسازگار اولیه در ملاک‌های همسرگزینی فصلنامه علمی پژوهشی، جلد ۱۳، شماره ۲، تابستان ۱۳۹۳
- الهه محمد اسماعیل، (سال ۱۳۹۴). رابطه طرحواره‌های ناسازگار اولیه با شخصیت و نگرش به ازدواج در دانشجویان. پایان‌نامه کارشناسی ارشد، دانشگاه آزاد واحد شاهرود

منابع لاتین:

- ___ Brateen TB, Rosen LA(1998). Development and validation of the marital attitude scale. J Divorce and Remarriage. :29:83-91
- ___ Caughlin, J. D. , Huston, T. L. , & Houts, R. N. (2000). How does personality matter in marriage? An examination of trait anxiety and social psychology,
- ___ Dillon HN (2005). Family violence and divorce:Effects on marriage expectations. [Dissertation]. East Tennessee State University.
- ___ Jenkins, J. (2006). An investigation of marital satisfaction: assortative mating and personality similarity. Doctoral dissertation. University of Detroit Mercy.
- ___ Jones GD, Nelson ES. (1996;). Expectations for marriage among college students from intact and non-intact homes. J Divorce Remarriage 26(1):171-89
- ___ Karney, B. R. , Bradbury, T. N. (1995). The longitudinal course of marital quality and stability: a review of theory, method and research. Psychological bulletin, 81, 3-34.
- ___ Shaker, Ali: Mahdavian, Ali Reza: Fathi AShtiani, Ali(2010). Relationship between attachment style and mental health with marital adjustment. Journal of Behavioral Sciences. 16, 179.
- ___ Steinberg SJD, Davila J(2006), Fincham F. Adolescent marital expectations and romantic experiences: Associations with perceptions about parental conflict and adolescent attachment security. J Young Adol; 35(3):333-48. 42(2), 620-642.

